

כאיך תערוג

פנינים על פרשיות השבוע וליקוטי ענינא דיומא
מרבן של ישראל מרן הגראי"ל שטיינמן שליט"א

בס"ד | גליון 214 | שנה ד' | פרשת מטות - מסעי | שנת תשע"ז

פניני הפרשה

נתכוין לאכול בשר טלה

"ואם הפר יפר אתם אישה ביום שמעו כל מוצא שפתיה לנדריה ולאסר נפשה לא יקום אישה הפרם וה' יסלח לה" (מטות ל, יג).

בשיחה למען לב לאחים בשידור חי לליקווד אמר רבנו: באנו לדבר על דבר שכולם יודעים. ואין בזה שום חידוש. כולם יודעים את החשיבות של הדבר - לקרב יהודים לאביהם שבשמים. וזה בעיקר על ידי תורה ויראת שמים. אך אפי' שכל אחד יודע את זה, אנו מוצאים בחז"ל שמחפשים עצות האיך להתחזק ואפי' בדברים שהם די פשוטים. בכל זאת מחפשים עצות האיך להתחזק.

אחד מן המקומות הוא מאמר חז"ל בקידושין (דף פ"א ע"ב) על הפסוק אשה הפרם וה' יסלח לה. מביאה הגמ' ברייתא, במה הכתוב מדבר? באשה שנדרה בניזיר, ושמע בעלה והפר לה. והיא לא ידעה שהפר לה בעלה, והיתה שותה יין ומטמאה למתים. רבי עקיבא כשהיה מגיע לפסוק זה הי' בוכה, ולמה בכה? אמר - ומה מי שנתכוין לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר טלה, אמרה תורה צריך כפרה וסליחה. מי שנתכוין לאכול בשר חזיר, ועלה בידו בשר חזיר, על אחת כמה וכמה! עשה קל וחומר אם מי שרצה לעשות עבירה, ולמעשה לא עשה, כיון שעלה בידו בשר טלה - בשר כשר, בכל זאת הוא צריך סליחה וכפרה. כל שכן מי שממש אכל בשר חזיר בודאי שצריך סליחה וכפרה.

ותמוה לכאורה האם צריך קל וחומר בשביל זה? והרי פשוט דמי שנתכוין לאכול בשר חזיר ועלה בידו בשר חזיר שצריך סליחה וכפרה, שהרי התורה אסרה את זה בפירושו? משמע דאפי' שזה פשוט, מ"מ על ידי הקל וחומר, מתחזקת אצל האדם יותר ההכרה עד כמה צריך לחטוף "פחד" מפני חטא. אם רואה שזה עד כדי כך. דאפי' כשלא עשה חטא, רק "רצה לחטוא" הרי הוא צריך כפרה! זה מחזק את האדם. אמנם מה שצריך לחזק את האדם, זה לא מחמת שהי' חשש שיאכל חזיר, כי אם באמת רוצה לאכול חזיר האם מכאן ימנע מלאכול?

אלא הענין הוא שישנם דברים שכן אדם נחלש, ומזלזל בהם, הוא לא מרגיש את החשיבות של הדבר, וכמו שאמרו חז"ל שישנם דברים שאדם דש בעקביו! זאת אומרת שהוא חושב שזה לא כ"כ חשוב, ולא מרגיש את החשיבות של הדבר, ובכדי להרגיש את החשיבות של הדבר צריך ללמוד מדבר אחר אפי' שזה די פשוט. מ"מ זה מראה את החשיבות של הדבר. וכך הוא אותו הדבר לגבי האחריות שיש לכל אדם מישראל על כל הכלל ישראל, שיהודים ישוּבו אל הקדוש ברוך הוא. שיהודים ירגישו את התכלית שלהם שזה תורה ויראת שמים! וזה לא כ"כ פשוט. כי אמנם בן אדם מרגיש שהוא צריך, אבל לא מרגיש עד כמה זה חשוב.

וכן דבר זה הוא כ"כ חשוב מה שעושים "לב לאחים" להחזיר יהודים בין את המבוגרים, ויותר את הצעירים שיש יותר סיכויים שיצאו אנשים גדולים! יראי שמים ותלמידי חכמים גדולים וחשובים! את חשיבותו של דבר זה צריך לחזור ולשנן ולחזקו, אפי' שבעצם זה די פשוט.

והנה אחד מהדברים שצריך לחזקו וזה מהדברים הכי חשובים, מה שידוע שהיה תמיד בכלל ישראל הכי חשוב! זה הענין של קריאת שמע "שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד". מה כתוב כאן? כתוב כאן שקבלת "מלכות שמים" צריך כל יודי כל יום לקבל על עצמו כמה פעמים ביום! וזה מהדברים הכי חשובים שבכלל ישראל.

כי בן אדם, כל זמן שהוא לא מקבל על עצמו מלכות שמים, חסר בכל ה"ידידישקייט" שלו, ולכן שמע ישראל היה תמיד הדבר הכי חשוב! ויש הרבה אנשים שהם כ"כ רחוקים, שהם לא יודעים בכלל שיש מלכות שמים בעולם. וקבלת מלכות שמים ה"שמע ישראל" כ"כ חשוב! ודבר זה מנסים להשריש בלב ילדי ישראל ואצל המבוגרים דבר ראשון "לקבל על עצמם מלכות שמים".

במעלות הרוחניות, האדם עצמו מתעלה, אפילו על ידי דבר אחד שלם, להיות כנגד כולם

"וישלח אתם משה אלף למטה לצבא אתם ואת פנחס בן אלעזר הכהן לצבא" פרש"י מגיד שהיה פנחס שקול כנגד כולם. בפשטות זה להגיד חשיבותו. והנה באלו האנשים שחז"ל אומרים שהיו שקולים כנגד רבים כגון מש"כ

בגמ' סנהדרין מד. על יאיר בן מנשה שקול כנגד רובה של סנהדרין. ועשהאל כנגד י"ט אנשים עבדי דוד שנפקדו (שמואל ב, ב, ל).

צ"ב, מה הכוונה, וכי הם עשו יותר מצוות מכל האנשים יחד (דהיינו, באיכות המצוות ולא בכמות, שהרי כתב הרמב"ם בהלכות תשובה, שרק ה' יודע לשקול מצוות ועבירות). אמנם, וכי יחיד יכול לעשות כל כך הרבה מצוות כנגד כולם? אלא דברוחניות על ידי מעשה אחד בשלמות, האדם עצמו מתעלה לדרגה אחרת לגמרי, ואפילו על ידי דבר אחד יכול להתעלות ולהיות שקול כנגד כולם.

בא לכלל כעס, נענש בשכחה

"ויאמר אלעזר הכהן" פרש"י, לפי שבא משה לכלל כעס, בא לכלל טעות, שנתעלמו ממנו הלכות גיעולי נכרים. ואע"פ שלא "טעה", אלא "שכח"? צ"ל, כעס גורם לשכחה, וגורם לטעות. (וטעות גרוע משכחה). ואף שכעס לשם שמים. צ"ל, שכעס יותר מדאי. [ויש בזה גם ענין טבעי, ששוכחים על ידי כעס. ומ"מ, גם כששוכחים בדרך-הטבע, זה עונש].

צ"ב, מנא לן ששכח, ולא רק שלא ראה לנכון לשוב וללמד הלכות אלו, ורק אלעזר אמר להם בצורה של: זכורים אתם מה שלימדם? (ותירצו, מזה שחזר ולימדם פרשת-טומאה ולא רק את פרשת-הגעלה, משמע ששכח פרשה זו).

וארט מהאמרי אמת

"אלף למטה אלף למטה לכל מטות ישראל תשלחו לצבא" (מטות לא, ד). שמעתי מבני הגר"ש גריינימן וצ"ל שאירע פעם כשהאדמו"ר הבית ישראל מגור הי' אצל מרן החזו"א, החזו"א אמר לו שיאמר איזה ד"ת. ואמר בשם אביו האמרי אמת, על מה שכתוב וימסרו מאלפי ישראל אלף למטה אלף למטה שנים עשר אלף חלוצי צבא.

ושאל למה רק שנים עשר אלף הלא זה היה מלחמת מצוה ובמלחמת מצוה משתתף גם שבט לוי והיה צריך להיות שלושה עשר אלף איש? ואמר שבני ישראל שנלקחו בעל כרחם וימסרו כי לא רצו ללכת כי ידעו שבזה תלוי פטירתו של משה והם היו י"ב אלף. אך שבט לוי לא הוצרך לבוא בעל כרחו ולכן לא מוזכר האלף שלהם. והחזו"א נהנה מזה.

בן נח בחטא מסברא

"צרוּר את המדינים והכיתם אותם" (מטות כה, ז). והטעם כיון שהם החטיאו את כלל ישראל, ויש להבין היכן בן נח נצטוו בשבע מצוות שלא להחטיא, אלא דכיון דהוי דבר שהשכל מחייב, תובעים זה אף מבן נח. ולפי"ז יש להבין הטענה שהיה על הנחש, דכיון שהי' פיקח נתבע על דבר שהשכל מחייב.

ויש להוסיף דלא תימא דוקא עבירות חמורות כעריות, אלא אפי' דבר כמו שמבואר בגמ' ברכות לה ב' א"ר חנינא בר פפא כל הנהנה מן העוה"ז בלא ברכה כאילו גוזל להקב"ה וכנסת ישראל שנא' "גוזל אביו ואמו" ואומר אין פשע חבר הוא לאיש משחית ואין אביו אלא הקב"ה וכו' חבר הוא לאיש משחית א"ר חנינא בר פפא חבר הוא לירבעם בן נבט שהשחית את ישראל לאביהם שבשמים. הרי דאף דבר כמו שאוכל בלא ברכה נמי הוי דבר כ"כ חמור, כיון דהוא דבר שהשכל מחייב.

לצאת לחו"ל בשביל תורה

נשאל רבנו שיש מסגרות לנוער מתמודד שעושים מבצע לכחורים שאם ילמדו כך וכך דפים או מסכת מסוימת יקחו אותם לטיול לחו"ל האם מותר דבר כזה לעשות דהרי אסור לצאת מארץ ישראל לחו"ל.

ואמר רבנו שזה בכלל הדין שמותר לצאת לחו"ל לצורך לימוד א"כ גם כאן זה נחשב לצורך לימוד ושרי. (אבל בכל זאת תמיד צריך הוראת חכם לכל מקרה)

טנא מלא ברכה

לידינו הדגול

הרה"ג ר' יוסף צבי רינהולד שליט"א
מח"ס יוסף לקח

ולכל משפחתו המפוארת לרגל השמחה השוויה במענו באירוסיו בתו תחיל ע"ב"ג החתן המופלג נ"י נכדו של מרן הגר"י אדלשטיין זצ"ל. יה"ר שיזכו לראות רוב נחת מכל יוצאי חלציהם, ויקמו ביתם נאמנה, דורות ישרים מבורכים.

ברכת מזל טוב

להרה"ג ר' ישי קרעי שליט"א

לרגל כניסת בנו כמר שמואל נ"י לעול תורה ומצוות

בס"ד. בזה באתי לאחל להב' הנכנס לחיוב במצות מר ... נ"י ולכל המשפחה יזכו לראות הרבה נחת להיות ירא שמים ועובד השי"ת ות"ח גדול כן תרונו נחת מיתור הילדים אשר חנן השי"ת לברכה ולאוסר ברוחניות ובגשמיות. (מכתב רבנו שליט"א לבר מצוה)

"מי שמוותר בשביל השלום לא מפסיד"

כבר נכתב כמה פעמים בגליון על מעלת הויתור במשנת רבנו, וכעת נתפרסם מעשה נכבד בגליון 'נר לשולחן שבת' פרשת פנחס תשע"ז, ובאדיבותם הרבה נביאו כאן בס"ד

מעשה ביורד ישראלי, אדם מוכשר שפתח מרפאה גדולה - בית רופאים בלונדון. נתן תנאים טובים למטופלים, מחירים הוגנים. הרופאים נתנו לאנשים יחס חם, הוא היה מחייך לכולם. האנגלים הקרים אהבו את זה, והמרפאה שלו הפכה לסיפור הצלחה. העתיד היה נראה ורוד, אלא שבאותו איזור כבר היתה מרפאה גדולה של רשת מרפאות רצינית בלונדון. אט אט קליינטים של המרפאה הזו עברו אליו. בעליה של הרשת העבירו אליו מסרים תקיפים שכדאי לו לסגור. איומים במשפטים וכדומה. בתחילה הוא לא התייחס אליהם. כדרכם של ישראלים, אמר "סמוך, יהיה בסדר..." גם סמך על ידידים בעלי השפעה בפרלמנט וברשויות.

כאשר בעלי הרשת ראו שהוא לא נכנע, החלו להשתמש ב"תותחים כבדים". הגישו נגדו תביעה בבית משפט, ופתחו במסע תקשורתי נגדו. העסק החל להראות רציני ומסובך מאד.

לאותו בעל מרפאה יש חבר מסורתי. הציע לו ללכת לבקש עצה מרב גדול שהוא מכיר בארץ ישראל, מה איכפת לך, כדאי לך, הוא חכם מופלא, צדיק גדול. שכנע אותו.

כך יום אחד נכנסו לביתו של מרן הגאון רבי אהרן לייב שטיינמן שני יהודים עם כיפה לבנה יפה. בעל המרפאה וחברו. סיפר האיש את השתלשלות הדברים. שאלו רבי אהרן לייב: "למה שלא תצטרף אליהם?" השיב בעל המרפאה: "הם לא רוצים, הם לא צריכים אותי, יש להם כבר מרפאות באיזור". שאלו רבינו: "אז מה הם רוצים?" ענה האיש שאני אסגור את המרפאה שלי.

שאלו רבינו: "ולמה באמת לא תסגור את המרפאה?" נדהם האיש: "מה הרב מתכוון?! עבדתי קשה להקים את המרפאה, מאמצי על, זו הפרנסה שלי". השיבו רבינו: "יש פרנסות אחרות".

"אבל זה בחילי אפשרי, יש לי חוזה שכירות על הבנין, יש חוזים עם הרופאים. אני אצטרך לשלם פיצויים לכולם".

"וכמה זה יוצא? כמה זה יעלה לך?" החל היהודי מחשב, ורבי אהרן לייב ממתין... סיים לחשב באומרו: "הסכום הינו שבעים אלף יורו פיצויים. סכום מאד גדול!"

אמר לו רבינו: "אלאוקים אין שבעים אלף יורו לתת לך?! הסתכל עליו היהודי בתדהמה באומרו: "זומה פתאום אלווקים יתן לי שבעים אלף יורו?!"

אמר רבי אהרן לייב: "מי שמוותר בשביל השלום לא מפסיד, נער הייתי גם זקנתי, ראיתי הרבה בחיי, אני יכול להעיד, ראיתי מקרים רבים, לא מפסידים אם מוותרים בשביל שלום!"

"הרב יכול להיות אחראי ערב על הסכום הזה?"

"לא" השיב רבי אהרן לייב "אין לי אפילו עשירית מן הסכום הזה..."

"אז מי יתן לי סכום כזה?" "אתה צריך שאני אתן לך? חסר לאלוקים כסף לתת לך?! דע, חמישים שנה אני מייצג אנשים ואף פעם לא יעצתי עצה שחשבתי שהיא רעה, אני מבטיח לך שזו עצה טובה!"

אם אקבל את העצה של הרב, אני הולך לאבד את הפרנסה שלי, הרב יכול להבטיח לי פרנסה אחרת?" אמר רבינו: "מי שמוותר מרוויח, פרנסה אני לא יכול להבטיח, אבל להפסיד לא מפסידים!" עמד היהודי נבוך, לא ידע מה לעשות. כאן התערב בשיחה חברו שבא עמו, באומרו: "אל תהיה טיפש, אתה לא מאמין לרב? תעשה מה שהרב אומר". "טוב אני מסכים. כאשר אחזור ללונדון אדבר איתם, אודיע להם את החלטתי".

אמר רבינו: "לא, דבר איתם עכשיו, אין לך את מה שמדברים איתו... והראה בידו תנועת שיחה בטלפון... "תתקשר עכשיו אליהם לאנגליה ותודיע על החלטתך לסגור את המרפאה".

"אבל הם יצחקו ממני, במשך זמן אני נלחם איתם, רב איתם ופתאום אני מוריד את הראש". אמר האיש. "ומה תפסיד מזה? קצת כבוד... ענהו רבינו "אני אדם זקן ולא צריך כבוד, אתה אדם צעיר, כבוד אתה לא צריך, אתה צריך כסף, רווחים, פרנסה!"

יצאו החוצה, האיש בישר למתחריו בלונדון על החלטתו. תדהמה שררה בצידו של הקו. הלב, לא הבינו מה מסתתר מאחורי החלטתו. בלונדון הוא נפגש עם בעלי רשת המרפאות, וסיפר על החלטתו. הם בתגובה שאלוהו "מה אתה מבשל לנו". חשדו שהוא מארגן להם בור, מארב פיננסי מתוחכם - היו בטוחים בוה.

אמר להם שזה מה שהרבי אמר לו לעשות. "אני עושה כפי עצתו". תמהו: "מה לך ולרבינו?!" מה הוא נותן לך? איזה עסקים יש לך איתו?" השיב להם: "זה לא סתם רב, זה ציף רבאי..."

לא האמינו לו... הדבר היה נראה להם לא מציאותי, כל ההסכמה הזו לפתע - "איך הוא יורד מהעץ" - אחרי כל המלחמה והכוח שהפעיל נגדם? החליטו לברר את הענין לעומק.

שלחו לארץ את אחד השותפים. דבר ראשון הוא נכנס לשגרירות האנגלית. שאל, בירר, מי זה רבאי שטיינמן? אמרו לו זה אדם חשוב, שקול, חכם, אפשר לסמוך עליו.

הגיע איש אנגלי, הדור לבוש לבית מרן. הכניסוהו פנימה. הוא הסתכל בתדהמה על הקירות... כמו סביבן הסתכל לכל הצדדים, לא דיבר מילה, הוא היה בטוח שהגיע לציף רבאי והנה בית של עניים... היכן הרב מטמין את כל הכסף שהוא מרוויח...

נתנו לו כסא לשבת, כסא פלסטיק. הסתכל עליהם נדהם. כנראה חשב בלבו על זה אתם רוצים שאני אשב... בחדר המתנה במרפאות שלנו לא מושיבים אנשים על כאלה כסאות...

כאשר ראה על מה רבי אהרן לייב יושב, הבין שלא התכוונו להעליבו. התיישב והציג את עצמו. עברית הוא לא דיבר, אבל נמצא מישהו שיתרגם את דבריו.

"באתי בענין המרפאות בלונדון. מה הרב התכוון בעצתו לסגור את המרפאה? מה אתם רוצים להרוויח על חשבוננו? ומי ישלם לו את ההפסד?" השיבו רבי אהרן לייב: "אלוקים ישלם לו!"

המשיך השותף האנגלי והקשה: "למה הרב

(נר לשולחן שבת" יש"כ ליידי הרה"ג ב"ז)

בענין שולחנו של אדם | הארנו הרה"ג ר' שליט"א שרבנו נוהג בביתו שיהיה מונח מפה על השולחן שבו לומד גם בימות החול, וראה פעם בא' מספרי הארז"ל שבבית רבנו שסימן רבנו את המובא שם שיש להניח מפה כדי להרחיק את החיצונים. [א"ה, ראה בס' אור צדיקים עט' ש"ט כ' ו"ל עריכת השולחן שיהיה נקי ומכוסה בכפה יפה והוא מצוה ששולחן דומה למזבח וזה בסיס לקדושה שנא' זה אלי ואנוהו ר"ת זה השלחן אשר לפני ה' ואפי' אין לו לאכול דבר חשוב שיצטרך כל כך הכנה מכל מקום יחשוב בעצמו כאילו היה לו לאכול דבר חשוב וסעודה גדולה ויכין השולחן בנקיות ובטהרה ע"כ].

בגליון פר' פנחס | בענין פניני הפרשה בקטע רביעי בענין מה שהשם מעיד כדי שדברי העכו"ם לא ישפיעו עלינו - שלח לנו הרה"ג ר' חיים ב' שליט"א: ראיתי לנכון להביא על זה קטע מאלף מדברי הוזהר פרשת תולדות. וז"ל וזהו כרך א (בראשית) פרשת תולדות דף קלט עמוד א ת"ח (ס"א ומנא חדא הוא יתיב ר"ש ושאר חברייה עאל קמיה רבי אלעזר בריה אמרו ליה לר' שמעון מלתא רבתא בעינן למבעי קמן בעיניא דיעקב ועשו איך לא בעא יעקב למהיב לעשו תבשיל דטלופחין עד דזבין ליה בכירותא דיליה ועוד דאמרו עשו ליצחק אבוהי ויעקבני זה פעמים, אמר לון בהדין שעתא אתון חייבים לקבלא מלקות דהאמתנו לתתגמי דעשו ושקרתון לפתגמי דיעקב דהא קרא אסהד עליה ויעקב איש תם ותו כתיב תתן אמת ליעקב אלא כך הוא ענייניה דיעקב עם עשו בגין דעשו הוה סני לבכירותא בקדמיתא והוה בעי מניה דיעקב דלסבה ליה אפי' בלא כסף הדא הוא דכתיב ויאכל וישת ויקם וילך ויבן עשו את הבכורה) עכ"ד.

צירוף זימון

בשו"ע סימן קצ"ו סעיף ג' כתוב דשלשה שאכלו כאחד ואינם אוכלים אלו את אלו פת וכגון כהנים שאוכלים חלה וזו אוכל פת עכו"ם והכהנים נזהרים שלא לאוכלו וכן ג' מודרים הנאה זה מזה אינם מצטרפים לזימון עכ"ל.

ויל"ע בשלשה שאכלו יחד בפסח ואחד מהם מקפיד לאכול דוקא מצות עבודת יד ויש אחד המקפיד לאכול דוקא מצות מכונה ואינו אוכל יד האם הם מצטרפים לזימון. (ימלא פי תהלתך עיונים בתפילה עמ' שיב)

הזכרת ש"ש בזימון

הנה אדם יכול לומר תחינות וכדו' עם שמות ולמה בזימון א"א לומר אלקינו רק כשיש עשרה. (ימלא פי תהלתך עיונים בתפילה עמ' שיב, וראה בגדי ישע)

שתיה להתחייב בברכת המזון

בברכות מ"ט ב' איתא ר"מ סבר ואכלת זו אכילה ושבעת זו שתיה. והרמ"א סימן קצ"ו סעיף ד' כתב י"א שאינו חייב לברך מדאורייתא אם לא שתה והוא תאב לשתות, ועי' משנה ברורה ס"ק כ"ה דס"ל דמה דדריש בגמ' ואכלת זו אכילה ושבעת זו שתיה הכונה דאם שתה לאחר אכילה אז חייב לברך ואם לאו אינו חייב אלא מדרבנן עכ"ל. והנה לשיטה זו שהביא הרמ"א י"ל דהאוכל ובירך ברכת המזון ורק אח"כ שתה נתיחייב עכשיו בברכת המזון מדאורייתא ולא יצא בברכת המזון שבירך קודם וי"ל.

והר"צ זקס וצ"ל סיפר שהחפץ חיים זצ"ל הי' רגיל לשתות בסוף כל סעודה וחתנו ר' מנדל זצ"ל שאל אותו אם זה משום שחושש לדעת הראשונים האלו ואמר לו ואם בשביל כך מה אכתפ לך, דדרכו של החפץ חיים הי' שלא להתווכח אבל מהתשובה הי' משמע שחושש לשיטות אלו.

ויל"ע אם שיעור שתיה לענין זה הוא רביעית, והנה במגילה י"ב א' אמרינן דת של תורה אכילה מרובה משתיה ובפי' הגר"א אסתר א' ח' כתב דה"פ דאמרו באבות י די כך הוא דרכה של תורה פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה ואמרינן משורה היא אחד מל"ג בלוג והוא קטן מאד וכו' עי"ש הרי ששיעור שתיה זה מעט מאד. [ובשערי תשובה ס"ק ט' מביא מהא"ר דמוכח מהפוסקים דאם שתה אע"פ שעדיין צמא חייב וכן נוטה דעת הע"ת וכו']. ויל"ע אם סגי לזה בשתיית מרק של תשביל שמצמיא, וגם יש לדון בשמאכל מעורב במשקה, וכן יל"ע אם מספיק לזה היין ששתה בקידוש לפני הסעודה או שצריך לשתות דוקא בתוך הסעודה. והנה בשו"ע סימן קע"ד סעיף ז' כתב ש"א שצריך לברך על שתית מים שבסעודה וכו'.

ויל"ע אם לראשונים דס"ל שאין חיוב ברכת המזון מדאורייתא בלא שתיה שייך לומר שיסברו שצריך לברך על שתית מים בסעודה שהרי לדעתם השתיה זה חלק מהסעודה, ואע"פ שהשתיה יין בתוך הסעודה לכו"ע צריך לברך היינו לפי שזה דבר חשוב המצריך צרכה אבל לדין זה שצריכים לשתות בסעודה אין צריך לשתות דוקא יין.

והנה במנחות מ"א א' איתא בעידן ריתחא ענשינן אעשה, והי' אפשר לומר שזה דוקא על מ"ע כעין דאיתא שם שיכל ללכת עם בגד של ד' כנפות ולהטיל ציצית אבל מי שגר בחו"ל לא ייענש על שלא עלה לא"י בכדי שיוכל לקיים מצות התלויות בארץ אמנם החרדים בהקדמה כתב שיש ענין זה בכל מ"ע שמזכיר שם מצות נתינת שכר שכיר בזמנו יל"ע האם צריך לשכור פועל לקיים מצוה זו. ויל"ע אם מי שאכל כזית יש ענין להמשיך לאכול עד כדי שביעה בשביל שיתחייב בברכת המזון מדאורייתא, וכן העירו במי שאוכל שאר מאכלים האם יש ענין שיאכל פת ויתחייב בברכה מ"א מדאורייתא.

אמנם יש לחלק מהא דמנחות דבציצית י"ל דנענש בעידן ריתחא כיון שאינו מקיים מצוה כלל, משא"כ כאן דמ"מ הוא מקיים מצות ברכת

י"ל דא"צ לחזור ולברך, דמסתמא הזכיר מאחר דרגיל תמיד להזכיר רצה בברכה מ"א הטועה ואומר גם רצה עינים לכוונה לא לקלקל בזה. (ימלא פי תהלתך עיונים בתפילה עמ' שיט)

אכילת פת בימות השבוע

שח הגאון רבי בן ציון פלמן זצ"ל: פעם אמר הרב שטיינמן באחד השיעורים בהל' ברכות. דהנה המשנה ברורה בסימן קפ"ח כתב שבברכת המזון מה שצריכים להגיד רצה זה רק מדרבנן. אעפ"כ כתב המשנה ברורה שאם יש לאדם ספק אם אמר את זה או לא הוא חייב לחזור ולברך שנית ברכת המזון, כי רוב הפעמים בשבוע אדם לא מזכיר את זה. ושאל רבנו שליט"א אחד שבכל ימות השבוע לא טועם פת רק בשבת לכבוד שבת אוכל פת, האם הוא צריך לחזור מספק או לא, כיון שהוא כל השבוע לא אוכל רק בשבת הוא אוכל ואולי אומר רצה ומספק, ספק דרבנן לקולא. (ספר הזכרון עין הבאר ח"ב עמ' קס"ד מתוך הספד על רבי יצחק ליבוביץ זצ"ל ועיי"ש מה שכתב בענין מאכלו של רבנו פת ומזונות בחמישים-שבעים שנים האחרונות)

[א"ה, וכבר הבאנו דברי רבנו בענין פת שחרית שא"צ דוקא פת. עוד יש לציין שבסעודת מלוה מלכה אוכל רבנו פת, וכפי שמסר רבנו בשם מור הגר"ג אדלשטיין שליט"א שאמר לו החו"א זצ"ל שצריך להקפיד לאכול פת במלוה מלכה ולא לצאת יד"ח במזונות, וכמדומה שאמר שמי שלא אוכל פת יצטער על כך עכ"ל. אמנם רוב פעמים בשבוע שרבנו מברך ברכה"ז הוא עם רצה דג' ס"ש עם רצה, ומלוה מלכה זה בלא רצה, ויסוד הדין מובא בימלא (תפילה עמ' עד"ר) מי שאוכל פת רק בשבת ומסופק אם אמר רצה י"ל דא"צ לחזור ולברך דמסתמא הזכיר מאחר דרגיל תמיד להזכיר רצה בברכה מ"א].

שתיה בליל ר"ח

במשנה ברורה סימן קפ"ח ס"ק ל"ג איתא כשר"ח חל במוצ"ש שמזכיר רק של שבת דוקא כשגמר סעודתו מבעוד יום אבל אם אכל פת גם בלילה ויש עליו חיוב להזכיר של ר"ח ושניהם א"א להזכיר וכו' א"כ מוטב להזכיר של ר"ח וכו'.

והסתפקו אם לשיטות הראשונים שחייבים בברכת המזון מדאורייתא רק אם שותים עיין ברמ"א סימן קצ"ו סעיף ב' האם גם שתיה בלילה יעשה חיוב הזכרה של ר"ח ומסתבר שגם לשיטתם חיוב ברכת המזון הוא על האכילה והשתיה זה תנאי בעלמא. (ימלא פי תהלתך עיונים בתפילה עמ' שיט)

בונה ירושלים

בשו"ע סימן קפ"ח סעיף ד' כתב דחותם בונה ירושלים וכו' והרמ"א כתב וי"א דאומרים בונה ברחמיו ירושלים וכן נוהגין.

ויל"ע דאם אצ"ל ברחמיו הרי זה מוסיף על הברכה וכמו שאחד יאמר בחתימת ברכה ב' בשמו"ע מחיה ברחמיו מתים אמנם אם צריך לחתום ואינו חותם הרי מחסרים בברכה. (ימלא פי תהלתך עיונים בתפילה עמ' שכ)

ברכת האורח

מסתבר דברכת האורח היינו לברך את בעל הפת אע"פ שאינו בעל המקום, אבל לבעל המקום שאינו בעל הפת אין צריך לברך, ועוד נראה שצריך לברך ברכת האורח גם אם בעל הפת לא אכל עמהם בסעודה (ימלא פי תהלתך עיונים בתפילה עמ' שכא)

בשבת

יתכן שתיקנו ברכת האורח רק כשיש זימון דאז המזמן צריך לברך בקול, משא"כ ביחיד. [א"ה וכן נהג הגר"י. ועי' שער הציון סי' ר"א או' ט"ו. ועי' ערוך השולחן סעי' ג' דכ' דכ"א צריך לאמרו]

ויש לדון האם לברך בשבת ברכת האורח לדעת הגר"א שלא מבקשים בקשות בשבת [עי' במעשה רב אות קמ"ו ולכן נוסח ברכה ג' מברהמ"ז בשבת נחמנו ה' אלקינו וכו' כדעת הר"ף ז"ל ומפרשים שהטעם הוא משום דרחם הוי לשון תחנונים ואין אומרים תחנונים בשבת], ולכאורה גם ברכת האורח לבעל הבית לא אומרים בשבת לשיטתו וצ"ע. ובברכי יוסף או"ח סימן קפ"ח כתב והמנהג פשוט דגם בשבת אורח מברך לבעה"ב כמעשהו בחול ואף זה בכלל טופס ברכות. (שם)

המזון מדרבנן ועל מי שיכול לקיים מ"ע דאורייתא ומקיים מדרבנן אולי לא נאמר דבר זה, ועוד י"ל דבאכילה אם כי אין איסור במה שמוסיף ואוכל עוד, מ"מ אין ענין להרבות באכילה. והנה הגר"א (משלי כ"ב ט') מביא בזה"ל 'והנראה דהענין הוא כמ"ש במס' ברכות ד' כ' ע"ב דרש רב עזרא כו' אמרו מ"ה לפני הקב"ה כו' א"ל וכי לא אשא פנים לישראל שכתבתי להם בתורה ואכלת ושבעת וברכת והם מדקדקין עצמן עד כזית ועד כביצה ע"כ והוא תמוה א' למה אמר כזית בראשונה הא כזית פחות מכביצה וכיון שמדקדקין עד כזית כ"ש שעד כביצה ידקדקו, ועוד הלא זהו מאמר השם ומי איכא ספיקא קמי שמיא לומר עד כזית ועד כביצה שזהו פלוגתא לקמן שם ד' מ"ה ועוד למה השיב להם זאת החומרא דייקא הלא כמה וכמה חומרות יש עוד שהחמירו ישראל ע"ע כמו טפת דם כחרדל שהחמירו ע"ע בנות ישראל ודומיהן.

ונראה דה"פ כמש"כ הר"ף דשיעור ב' סעודות הם י"ח גרוגרות והם ששה ביצים ואי' בזוהר שבג' ביצים יש עשרה זיתים שהם ט' גרוגרות הרי שהזית פחות מגרוגרו' בחלק עשירית, ולפ"ו א"ש כי שיעור סעודה הוא ג' ביצים כנ"ל והם עשרה זיתים וכשיש לאדם זה השיעור לבד חייבה התורה כשיאכל בעצמו כשיעור הסעודה שיברך לה' על מזונו כמ"ש ואכלת ושבעת וברכת לשון יחיד אבל ישראל עם קדושים וחפשו בחיפוש נרות איך לגדלו ולרוממו יותר ולכן כשיש לו שיעור הנ"ל שהוא י' זיתים יחדר אחר עשרה כדי שיעזע לכ"א כזית ויברכו בשם אלא לא ימצא עשרה על כל זה לא יאכל בעצמו ולא מהדר אחר שלשה ויתן לכ"א כביצה ויברכו בזימון וז"ש וכי לא אשא פנים לישראל אני כו' ואכלת ושבעת וכו' והם מדקדקין על עצמן עד כזית תחילה ואח"כ עד כביצה ובאמת שיעור כזית וכביצה נשנית לגבי זימון. ולהסברו נמצא דנותן לאחרים ואינו אוכל בעצמו כדי שביעה אע"פ דאז הי' מתחייב בברהמ"ז מדאורייתא. וצ"ב דבכל מקום פשיטא דמצוה דאורייתא עדיפא, וכגון בר"ה (לה, ב) איתא דב' עיירות באחת תוקעין ובאחת מברכין הולכין למקום שתוקעין וכו' פשיטא הוא דאורייתא הוא דרבנן, ולפ"י נמצא שהקב"ה נושא פנים לישראל משום זה, והא במקום לקיים מ"ע דאורייתא הם מקיימם מ"ע דרבנן, וי"ל כיון דע"י זה גורמים שעוד אנשים יהללו את שם ה' זה שוקל יותר, דבמה שגורמים דעוד אנשים יקדשו שם שמים זה דבר שא"א לרמות לדברים אחרים, וכן י"ל דאין משם הוכחה לשאר דברים דשאני התם דעושה חסד שנתן מלחמו לדל ולכן זה עדיף. ברמב"ם הל' דעות פ"ד ה"ב כתב לא יאכל אדם עד שתתמלא כריסו אלא יפחות כמו רביע משבעתו והנה מדאורייתא חיוב ברהמ"ז הוא בכדי שביעה ולהרמב"ם כנראה דפחות רביע משבעתו היינו שיעור שביעה. (ימלא פי תהלתך עיונים בתפילה עמ' שיב)

כוס מלא

כוס מלא במשנה ברורה סימן קפ"ג ס"ק ט' מביא ויש שאין ממלאין כוס של ברהמ"ז כ"כ ואפ"ה שם מלא עליו עכ"ד ועי' תוס' בשבועות מ"ג א' ד"ה אלא אמר רבא דכשחסר מעט עדיין נקרא מלא עמש"נ באילת השחר שם ואפשר להוכיח כן ממש"כ בפרשת שמיני ט' י"ז וימלא כפו ממנה ורש"י במנחות י"א א' ס"ל שעושים קמיצה בג' אצבעות וא"כ אין כפו מלאה ואפ"ה כתוב וימלא כפו ממנה הרי דאע"פ שחסר קצת אפשר לקרותו מלא. (ימלא פי תהלתך עיונים בתפילה עמ' שיב)

שכח לומר רצה

השוכח לומר רצה וכבר נתן ואמר בונה ברחמיו והי' צריך לומר ברוך אשר נתן וכו' וטעה ואמר עכשיו רצה לכאורה לא יצא יד"ח בזה שהרי הוא כאומר רצה לאחר ברהמ"ז מאחר דתיקנו לומר ברוך אשר נתן. (ימלא פי תהלתך עיונים בתפילה עמ' שיט)

אוכל פת רק בשבת

מי שאוכל פת רק בשבת ומסופק אם אמר רצה

ישיבת נתיבות חכמה

יסוד הישיבה

הישיבה הקד' נוסדה בשנת תשס"ח בבית וגן בירושלים ביוזמת הגאון רבי יהושע ישע"י נויבירט זצוק"ל ורצה למנות את תלמידו החביב מאז של רבנו שליט"א הגאון רבי דניאל וולפסון שליט"א, ובא להתייעץ עם רבנו שליט"א.

מִן הַגְּרָא"ל שליט"א אמר לו בנועם שיח, כי מזה זמן רב באים אלי ראשי ישיבות והורים רבים, כי ישנם אמנם ישיבות רבות, אך הישיבות המצוינות אינם רבים וכולם חפצים להכנס אליהם, והם גדלות מאד ולא ניתן לקבל ולהשפיע כך יתר על המידה, וזה גורם שרבים אינם מתעלים כפי שנתעלו בישיבה קטנה, ועורר מִן באומרו, שרבים באו לבקש לפתוח ישיבה גדולה חדשה, אך את רבי דניאל שליט"א הוא מכיר מנעורו, ויודע כי הוא אכן ראוי להקים ישיבה שתהיה אך ורק למצוינים ובני עליה מובחרים שיוכלו לגדול באמת, כי זה מה שחסר כיום בעולם הישיבות. וכששאלו הגר"ד שליט"א איך יוכל להבטיח שיבואו אליה רק מצוינים ומובחרים בהיותה ישיבה חדשה שעתה נפתחת, השיבו מִן שליט"א כי יתנה עם אותם תלמידים, שרק אם יצליחו להקים קבוצה של מצוינים ממש הישיבה תפתח, ואם לאו לא יפתחו את הישיבה, כי ישיבות אחרות ישנם הרבה, ומה שחסר כיום היא ישיבה למצוינים ממש. לאחר מכן הביע מִן שליט"א את ברכתו המיוחדת באומרו 'שמי נקרא עליך, והיה נשמע בבירור כי כוונתו לכך שהוא ילווה את אורחות הישיבה ויסייע לראש הישיבה בקיומה, תוך שהוא מאחל ומברך את הגר"ד שליט"א שיצליח להעמיד תלמידים לאלפים.

הגר"ד שליט"א ביקש ממִן שליט"א כי חפצים אנו שמִן רה"י שליט"א ילווה את הישיבה בכל שלבי היוסודותה ואורחותיה, כי סמכין אדעתא דקמאי, וחפצים אנו לזכות בס"ד המלווה את מִן שליט"א בכל פעולותיו, ואכן הוא ניאות לכך, ומאז ליווה את הישיבה בכל צעד ושעל, הן בשלבי הקמתה והן לאחר מכן באמירת שיעורים כלים בקביעות בישיבה, ואמירת שיחות לפני המועדים, ובמתן עצה להנהגת כל אורחות הישיבה.

כנס היסוד של הישיבה שנקבע להתקיים בחודש תמוז תשס"ז במעונו של מִן שליט"א, שחפץ היה לייסד זאת במעונו ולברך את גרעין המייסדים לישיבה הרמה, התקיים לבסוף בביהמ"ד בר"ח חזו"א מול בית מִן שליט"א, מפאת הרבים שנתקבצו בגרעין המחזור הראשון, ולא היה בגודלם אפשרות להכנס לבית מִן שליט"א, ואכן מִן שליט"א הגיע לביהמ"ד ודיבר בפני המייסדים בציינו, כמה חשיבות גדולה יש להקמת מקום תורה לבני עליה מובחרים בארה"ק ובמיוחד בירושלים עיה"ק, וברך את כל הנוכחים שיוכלו לגדול בצילו של ראש הישיבה הגר"ד שליט"א שהוא דוגמא וסמל לשלימות בכל מכמני התורה והעליה.

ונשלח למִן שליט"א ע"י אבא של בחור שהסתפק בין אחת הישיבות היותר ותיקות ומפורסמות בחשיבותם לבין ישיבה חדשה זו, ושלחו האב לשאול למִן, ומִן שליט"א אמר לי בהאי לישנא 'רבי דניאל איז אגרויסער תלמיד חכם, אאמת'ע גברא רבא, סאיז כדאי צו שיקן דארטען' [רבי דניאל הוא ת"ח גדול, גברא רבא אמיתי, וכדאי שישלח את בנו אליו]. ולפני כשנה כשנשלח לבקש ברכת מִן שליט"א עקב פריצת דיסק שאירעה להגר"ד, התבטא מִן ואמר 'יש לו ישיבה חשובה והרבה תלמידים מעולים, וממילא הרבים צריכין לו והוא גם ת"ח גדול... ובירכו ברפוי"ש במהרה', וכך הוה בס"ד.

שיעוריו ושיחותיו של מִן שליט"א

מאז פתיחת הישיבה ניאות מִן שליט"א לבא ולמסור בקביעות שיעורים כלליים בישיבה שהתקיימו בתחילה כאחד לחודשיים, וכל אימת שהיה בא לישיבה ההתרגשות היתה בשיאה, ומִן שליט"א מסר את השיעור והתקבצו סביבי גדודים של בחורים שהתפלפלו עמו בעומק הסוגיות, ומִן שליט"א מתפעל מאד מרמתם של בני הישיבה, מיני אז הגר"ד שליט"א וצוות הרבנים בישיבה שליט"א עלו בקביעות למִן שליט"א לשטוח בפניו את כל השאלות והנידונים שהתעוררו בישיבה, והוא ניאות להשקיע מזמנו במתן עצות והדרכות בכל הקורה והמתרחש בישיבה בכל שנות קיומה.

לפני כחמש שנים בערב חג השבועות הגיע מִן שליט"א למסור שיחה מיוחדת לבני הישיבה בגודל חג מתן תורה, ובמשך שעה ארוכה הפליג

בגודל מעמד הר סיני, בתארו כי זוכים הם להיות במקום גדול שאין להם דבר מלבד התורה, ובאלו הימים ניתן לרכוש ולקנות קנייני נצח בתורה לכל השנה.

דקדוק ההלכה והשבת

בתחילת זמן קיץ תשע"א החליטו ראשי הישיבה לחזק את דקדוק וידיעת ההלכה בהלכות שבת המצויות, כפי שעורר הגרי"י נויבירט זצ"ל בשיחה מיוחדת לפני בני הישיבה, וביקשו את חוות דעתו של מִן שליט"א, ואכן כתב מכתב בכתב ידו לבני הישיבה, ובו כתב: 'לכ' ראשי ישיבת נתיבות חכמה הג"ר יהושע ישע"י נויבירט שליט"א והג"ר דניאל וולפסון שליט"א, שלו' וישע רב.

באתי לעורר על קדושת השבת אשר היא מאד חמורה, ומצד שני אפשר לזכות על ידי שמירת דיניה מאד, כמו שאמרו חז"ל על השומר שבת שנותנים לו נחלה בלי מצרים.

והיות ויש רגילות בין האנשים לעשות דברים האסורים בשבת ברגעים האחרונים שלפני שבת, וח"ו יוכל להמשך אחרי השקיעה בער"ש, ע"כ חושבני שטוב להנהיג בישיבה ששלשה רבעי שעה לפני זמן הדלקת הנרות יתחילו ללמוד, ומהם עשרים דקות שלפני השבת טוב ללמוד הלכות שבת, ויהי' בזה תועלת רבה וזיכוי הרבים גדול מאד, ולרבנים ולתלמידים היקרים רב ברכה מאד. אהרן י. ליב שטינמן, אור לי"ד אייר תשע"א לפ"ק.

מכתב לכבוד העתקת הישיבה הקד'

לקראת העתקת משכנה החדש, הוצרכה הישיבה להעתיק משכנה למקום גדול ומרווח כיאה לבני הישיבה, ואכן בחורף תשע"ז העתיקה הישיבה משכנה לקרית נוער המורחבת, ומִן שליט"א כתב מכתב מיוחד שיועד אף להנהלת הישיבה, בו רשם: לכבוד ראשי וחברי הנהלת ישיבת נתיבות חכמה בירושלם, שמחתי לשמוע כי הישיבה העתיקה משכנה למקום חדש, והנני בזה בברכה שהישיבה תגדל ויצאו גדולי תורה ויראה, ויזכו גם לביאת גואל וארמון על משפטו יקום, אור לאי מרחשון תשע"ז, א. ל. שטינמן בני ברק יצ"ו.

ולפני כשנה באחד מביקוריו של הגר"ד שליט"א שעלה תדיר להיועץ עם מִן שליט"א בעניני הישיבה, נתמלא מִן שליט"א בחדוה, והגר"ד ציין בפניו שהוא מלא הכרת הטוב למִן שליט"א שבחנו וקיבלו ללמוד אצלו בישיבה לצעירים, ושאלו מִן שליט"א אם זוכר מה בחנו, ואמר שהיו אלו אודות דברי הרמב"ן, ושאלו מִן שליט"א אם זוכר במה עסקו, ותיכף השיב ופירט דברי הרמב"ן בשלימותם, שהיה לפני ארבעים שנה.

ישיבת נדבורנא

ביקור רבנו בישיבה

בכ"ו טבת בשנת תשס"ו, התקיים בישיבת נדבורנא מעמד כבוד התורה לרגל סיום מסכתא שנלמד לע"נ הרבנית סימא ריזל אמו של האדמו"ר מנדבורנא זצ"ל, ומִן ראש הישיבה החזמן לשאת דברים. ואחרי משאו של ראש הישיבה, דיבר האדמו"ר הבאר יעקב מנדבורנא ופתח את דבריו בזה"ל: זכינו לשמוע דברי אלקים חיים מאת ראש הישיבה, ואח"כ ביקר ראש הישיבה בחדרו של האדמו"ר ודיברו ביניהם בדברי תורה.

קטע מתוך ביקור חולים של מִן רבינו שליט"א אצל בעל ה'באר יעקב' מנדבורנא זצ"ל י"א ניסן תשס"ח

רבינו: "המשנה ברורה אומר שעם הזמן מאוחר לחצות ולא יספיק לאכול את האפיקומן, העיקר שיאכל כזית".

ר"י לוינשטיין: "הראש ישיבה אומר שמספיק כזית אחד?"

רבינו: "בדיעבד, כך כתוב במשנה ברורה".

ה'באר יעקב': "הדוקטור לא אומר שאסור לי, אלא רק לצמצם?"

רבינו: "מצד שני כתוב לגבי ארבע כוסות על רב יהודה שסבל מאבוי ראש עד שבועות. הוא סבל על כל פנים אבל לא נהיה חולה".

ה'באר יעקב': "נכון הוא נהיה חולה, אבל לא מחלה שסיכן את חייו".

רבינו: "יכול להיות שבארבע כוסות יש משום פרסומא ניסא לכן מחוייבים. ובאמת מעניין שהרי צריך לחזור על הפתחים בשביל ד' כוסות, על דאורייתא על מצה לא צריך, ואילו על דרבנן ארבע כוסות צריך".